

Közigazgatási tájékoztató lap

SZEMCSED

nagy (kor) község közérdekű viszonyairól.

I. A község általános leírása.

A) A község történeti leírása.

1. A község keletkezésére, fejlődésére, esetleg elpusztulására és újra felépülésére vonatkozó adatok. A község a multban melyik vármegyéhez tartozott és onnan mikor kebelezetett át? Volt-e és mi a korábbi vagy történeti neve, hivatalos nevén kívül más használatos neve, esetleg mi a nemzetiségi neve? Település esetén kik és honnan jöttek a községbe?

A község keletkezésére vonatkozólag iratok nincsenek. Minty Tolna vármegyében tartozott. A helynevet az okmányok utalásai alapján a "Szemcséd" mondták, 1903 óta "Szemcse - Leksi" volt a neve.

2. Területváltozások, határrész (puszta) átcsatolások; községegyesítés, beolvadás vagy kiválás történt-e 1871. óta, mikor és mily körülmények között? (A vonatkozó hivatalos adatok, rendelet száma, közlendők.)

A község területében nem nincsenek változások, nem köztudott, mi a keletkezésük oka, 1871 előtt nyitva volt területük határait, mint ma, tehát elpusztult falvak sem voltak területükön.

Köztudomás szerint minő elpusztult falvak feküdtek egykor a község határára. (Rendszerint a dűlő-nevek vagy a községbe olvadt puszták neve alapján.)

3. A község jellege 1848 előtt a telekkönyvi- és urbéri adatok szerint (város, mezőváros, szabad vagy urbéres község stb.)

Az új község, mint mezővárosi község, gróf Vécsey István által a 80-as években jött létre a területi alkalmi puszták közt megtelepedés révén.

4. A község jellege 1871. után. E tekintetben voltak-e szervezeti változások (átalakulás, visszafejlődés).

1871 után is nagy község jellegű maradt, szervezeti változás nem történt.

5. Anyakönyvi szervezeti változások. A község melyik területhez tartozott, mikor történt a változás és mily rendelet alapján (az anyakönyvi feljegyzések szerint).

1907 előtt anyakönyvi a felsőrégi, minty is a kovácsi-akái község területéhez tartozott. Az 1904. XXXV. t. cikkely 1907. jan. 1. évi elhatározással 80.000/19. M. 1906. 11. sz. rendelet alapján 1907. óta külön anyakönyvi terület.

6. Vannak-e a község életében és szervezetében eredeti és különös (máshol nem található) intézmények, említésreméltó események, leletek? (a köztudomás vagy monografiák szerint).

Nincsenek.

B) A község földrajzi leírása.

1. A község (falu) és határának fekvése (a szomszéd falvaknak és távolságuknak megjelölésével).

A község határa síkság, dombos vagy hegyes vidék, erdős vidék-e?

A község magaslatai és vizei (folyó, patak, tó, nagyobb mocsarak).

2. A község területének nagysága:

Művelési ágak szerint:

A község felőlirve Fagyasszónával határos, lejjebb pedig Felső-
ing, Fagyasszóna, Ruzsák és Nagy-Kőaljat határával
szomszédos, míg kelet, felőlirve a határával Kőszó-
nekiről, Tardósa, Nagy-Kőaljat, Pácsi és Mészárosok
Kőszó és Fagyasszóna
Tudlaymészárosok a határával itt-ott dombok, csak a
kőszóiak: Fagyasszóna és a szomszédos szőlőhegy hegy. De ezek er-
dő nélkül. Fagyasszóna megakadályozta a víz: mészáros, csak
két mészáros határával van, nem is itt-ott a határával.

9786 kat. hold (birtókivék adatai alapján).
8045 k. hold szántó, 494 k. hold rét (kaszáló),

42 k. hold szőlő (beültetett), 729 k. hold

legelő, 66 k. hold erdő, 8 k. hold

nádas, 368 k. hold terméketlen (ut, szikla, homok,
mocsár, kőbánya) és 34 hold kert.

Határával: Fagy, Mészáros, Kősi, Kősi, Tardósa,
Kősi, Kősi, Fagyasszóna, Felső-Kőaljat, Lőcs, Lőcs,
Lőcs és Mészárosok.

Mészárosok

Mészárosok

3. Tartoznak-e a községhez önálló puszták vagy havasok (külön kataszteri részlet alatt felvett területek) és mi a nevük?

Vannak-e a község határával össze nem függő határrészek, hol, mely név alatt és mekkora a terjedelmük?

4. Vannak-e a békekötés folytán elszakított részek és ideiglenesen a község hatósága alá helyezett idegen határrészek, melyik községből valók és mely terjedelműek (kataszteri, esetleg más adatok alapján)?

A község vázlatos térképe csatolva ..... db
nincs csatolva.

C) A község népességi viszonyai.

1. Mennyi a község lakossága?

A lakosság megoszlása, vallás szerint:

nemzetiség szerint:

1634 lélek.
1559 r. kath., - g. kath., 66 ref.,
- ág. h. ev., 9 izr., egyéb
1609 magyar, 25 német, - tót,
- rutén, - oláh, - horvát,
egyéb.

2. A lakosság elhelyezkedése általánosságban, (belterületen, tanyákon vagy felváltva; lélekszám szerint megjelölve).

Vannak-e népesebb lakott helyek, telepek; a falutól milyen távol és mennyi a lélekszámuk?

3. A népesség zömének foglalkozása (földmivelés, ipar, bányászat, földművelési vagy ipari napszám-kereset stb.).

4. Hány ház és hány lakásrész van a községben a házadózási adatok szerint, külön feltüntetve az egyes pusztákat, különálló vagy odaosztott területeket.

A községben levő állami és más középületek.

Fagy és Mészáros puszták 279, Kősi puszták 168, Kősi és Tardósa puszták
110, Kősi p. 70, Kősi p. 61, Fagyasszóna 189, Felső-
Kőaljat p. 117, Lőcs, Lőcs és Mészáros puszták 177,
Mészáros szőlőhegy 47, a Kősi szőlőhegy 416 a lakásain.

földművelés és mezőgazdasági családok a nőnemű foglalkozás.

A szomszédos szőlőhegy és a Kősi szőlőhegy 147 ház és 221 lakás, a pusztákon 69 ház és 225 lakás.

Kőszói községterület. Kőszóiban is fagyasszóna, 3 Kőszói iskola és lakóházak.

II. A község szervezete, beosztása és közérdekü viszonyai.

A) Községi szervezet.

1. Elöljárók.

(Nem névszerint töltendő ki.)

Rendszeres tisztviselők és alkalmazottak.

(Kisközségben csak a székhely község lapján kell kitölteni.)

Biró. Törvény- (másod-) bíró. 4 esküdt,
(tanácsbeli). Pénztárnok. Közgyám 1
2 jegyző, — segédjegyző, — orvos
— állatorvos, — irodai alkalmazott,
— pénztári alkalmazott, — egyéb alkalmazott (utbiztos stb.)

Napidijas irodai alkalmazottak:

Szegődményes alkalmazottak:

—
1 kisbíró (küldönc), 1 bába,
— éjjeli őr és — gazdasági alkalmazott.

A jegyzőség székhelye és távolsága:

2. A községi képviselőtestület létszáma:

Fegyveres, a legmesszebb lakóhelytől 13 km.
10 virilista, 10 választott tag, 3-3 pótag

Községi képviselő-választókerületek száma, elnevezése, hány tagot választ.

— A község egy választókerületet alkot.

3. Meg van-e bízva a község gyámhatósági hatáskörrel. Van-e gyámpénztára?

Nincs

B) Általános közigazgatási beosztás.

4. A vármegye székhelye és annak távolsága. (a község központjától, távolsági térkép adatai szerint járható utvonalon):

A járás székhelye és távolsága: (ugyanugy) Országgyűlési (nemzetgyűlési) választókerület székhelye és távolsága:

Törvényhatósági bizottsági választókerület székhelye és távolsága:

Mezőcsanak, 60 km.
Órási, 12 km.
" 12 km,
A kommunális Felköny, 12 km.

C) Rendészeti igazgatás.

5. A csendőrség és folyamőrség székhelye és távolsága:

Van-e a községnek rendőri őrszemélyzete és hány tagból áll?

Van-e a községben toloncállomás?

Fel van-e ruházva az előljárási cselédügyi bíráskodással (1876: XIII. t.-c.; 1907: XLV. t.-c.)

Csendőrség: A kommunális Felköny, 12 km.

Van, 1 tag. ~~Nincs.~~

~~Van.~~ Nincs.

Nincs.

6. A községi tűzoltóság szervezete:

Hivatásos, önkéntes, (gyári stb.) tűzoltóság — tag.
Kötelezett tűzoltóság. Nincs.

7. Van-e a községnek jóváhagyott szabályozási terve?

Van. ~~Nincs.~~

Van-e járdalerakási szabályrendelete?

~~Van.~~ Nincs.

D) Szociális igazgatás.

8. Körorvos székhelye és annak távolsága: *11 Községi Felsőny* km.
Hány magánorvos lakik a községben: *Nincs.*
Községi bábák száma: *1*
Körbába lakóhelye és annak távolsága: *—* km.
Okleveles magánbábák száma: *1*
Legközelebbi gyógyszertár hol van és milyen távol? *11 Községi Felsőny és a környékén lévő Tavaszi 3* km.
Legközelebbi kórház hol van és milyen távol? *Pécsenél, 60* km.
Van-e szegényház vagy más jóléti intézmény? *—* Van *1* szegényház *Nincs.*
(Árvaház, gyermekmenhely telep)
9. A gondozott szegények száma: *—* intézeti ápolásban, *1* magán ápolásban.
Elhagyott gyermekek száma? *A pécsei áll. gyermekotthonba elhelyezett 4* gyermek.
10. Milyen a község ivóvize? *jó*
Van-e ártézi kutja vagy vízvezetéke? *A kutvizet jól, van G. ártézi kut*
Kutviz, folyóvíz, egészséges, ártalmatlan, jó.
Van-e csatornázása? *Nincs.*
11. Korcsmák és vendéglők száma? *1* korcsma, *—* vendéglő, *—* kávéház.
Van-e szálloda, fogadó és hány? *Nincs*
Van-e községben közfürdő? *Nincs.*
12. Van-e a község határában gyógyfürdő, üdülő vagy nyaraló-telep és milyen távolságra? *Nincs.*
A fürdőtelep gyógyfürdővé van-e nyilvánítva? *—*

E) Törvénykezési beosztás.

13. Kir. törvényszék székhelye és távolsága: *(Pécsenél) Pécsenél, 60* km.
Kir. járásbíróság székhelye és távolsága: *Tavaszi, 12.* km.

F) Pénzügyi beosztás.

14. Kir. pénzügyigazgatóság székhelye és távolsága: *Pécsenél, 60* km.
Kir. adóhivatal székhelye és távolsága: *Tavaszi, 12* km.
Kir. pénzügyőri szakasz, vámörs, vámörségi kirendeltség, székhelye és távolsága: *Pénzügyőri szakasz - Pécsenél Felsőny* km.
Kataszteri felmérési felügyelőség székhelye és távolsága: *Pécs, 200* km.

III. Közművelődési viszonyok.

A) Közoktatásügy.

1. Hány és milyen jellegű és fokozatu népiskola van a községben, (megjelölve a tantermek és tanerők számát: állami, közs., felekezeti isk., elemi, felsőbb népisk., polgári iskola stb.)

Van 3 községi elemi népiskola, 3 tanteremmel és 3 kasszával is, egy magános általános iskolával, felekezeti elemi népiskola, egy kasszával és egy kasszával.

2. Középiskolák vagy más szakiskolák (iparostanóciskola, gimn., reálgimn., reál iskola stb.) Azok jellege, tantermek és a tanerők száma:

Nincs.

3. Óvodák jellege, száma és tanereje: Nyári menedékház van-e?

Nincs.

Nincs.

4. Testnevelés szervezete. Levente egyesületek:

Van, egy.

5. Kir. tanfelügyelőség székhelye és annak távolsága:

Miskolc, 60

km.

B) Vallásügy.

6. Vannak-e a községben anyaegyházak és milyenek? Ha a község fiókegyházat alkot, hol van az anyaegyház és mily távol (bevett és elismert felekezetek szerint sorolandó fel.) A községbeli egyházak melyik püspökséghez, illetőleg egyházkerülethez tartoznak:

Nincsenek. A község felső része a felsőmagyari, az alsó része a kasszai, illetőleg a kasszai püspökséghez tartozik. A községben van egy anyaegyház, a ref. vallású és a püspökséghez tartozik. A községben van egy anyaegyház, a ref. vallású és a püspökséghez tartozik. A községben van egy anyaegyház, a ref. vallású és a püspökséghez tartozik.

Izraelita anyakönyvi kerület székhelye és távolsága:

Görbe, 26 km.

7. Van-e a községnek kegyuri joga, vagy Canonica visitation alapuló, vagy a hívők helyett átvállalt kötelezettsége és mily teherrel jár?

Nincs.

8. Az egyházi adózás rendszere. Felekezetek szerint: (párhét és egyénekenként időről-időre kivetett adó stb.)

A r. kath. -tól párhét, a ref. -től egyénekenként időről-időre kivetett adó van.

Milyen egyházi szervezetek vannak még a községben? (Bevett és elismert felekezetek szerint.)

—

9. Van-e r. kath. egyháztanács? Esetleg az egyházközség ügyeit az iskolaszék vagy a képviselőtestület intézi-e.

Nincs.

C) Kulturális intézmények.

10. Múzeum, könyvtár vagy hasonló intézmény?

Nincs, emléktábla van, a község emléktábláján a felsőmagyari város.

11. Műemlék, természeti emlékszóbor, honvédelmi emlékek vagy elesett hősök emléke?

12. Van-e állandó vagy időszakos színház, műkedvelő előadások stb. Mozgóképek.

Nincs.

Kulturális egyesületek.

Nincs.

13. Gazdakör, kaszinó, dalosegylet, munkás-egylet, egyéb kulturális egyesületek (névszerint felsorolva.)

Nincs.

IV. Forgalmi és gazdasági viszonyok és igazgatás.

A) Közlekedésügy.

1. A község forgalmi helyzete. Fő közlekedési vonala (országut, megyei ut, annak elnevezése, esetleg a községtől való távolsága). A község határában fekvő hidak, kompok, révek stb.

*Tauvári-daranyi és felősi - Kányai Körölyhatárai
Kőszőlő ut.*
6 hid van.

2. Vasuti összeköttetése, fő- vagy mellékvonalak, van-e vasuti állomása, mi az elnevezése, megállóhelye, marha és egyéb rakodóhelye? Ipari és kisvasutak. Közúti vasutak.

*Barcskő-állomás. Egyköröslebbi: Darány, Nagy-
Borbély - Rappánymezgyer, Tauvári és Fürged.*

Hajóösszeköttetés, a község mentén vagy attól mily távolságra, melyik folyón, hol a hajó állomás?

Nincs.

Van-e posta, távirtda, távbeszélő állomása?

*Posta: a községben a postaállomás. Távbeszélő: Kőszőlő
a község határában állomása.*

3. Melyik községi közlekedési utvonálhoz járul hozzá a község?

Községi (közül) utak hossza?

24. ..... km.

Van-e kövezet-vámszedési joga.

~~Igen.~~ Nem. *Nincs.*

B) Földművelésügy.

4. Birtokviszonyok. Nagybirtokok (1000 holdon felül) száma és terjedelme tulajdonosok szerint. Középbirtokok száma és terjedelme. (100—1000 hold) Kis és törpebirtokok átlagos kiterjedése. A község gazdasági jellege a lakosság zömének foglalkozása szerint:

*Nagybirtokok: Dr. bar. Károlyfalvi Mária: 3301 hold,
öreg. Pallaszini György: 2300 " ;
gróf Hadik Béla: 1107 " ;
Középbirtok: Rákóczy Simon: 420 " ;
Kis és törpebirtokok terület: 2658 " .*

mező- vagy erdőgazdaság, szőlőművelés, kertészet stb.

5. Művelési rendszer. Van-e nyomásos gazdálkodás. Szervezve van-e a birtokossági tanács?

Van-e közös legelő? Hány és mily terjedelmű?

Nincs.

Van-e külön szervezete (legeltetési társulat)?

Nincs.

Van-e legelő-rendtartás?

Nincs.

Van-e közös erdő? Van-e szervezete?

Nincs.

Erdőgondnokság székhelye és annak távolsága.

Pákozati, 60 km.

Van-e hegyközség, hány és mily terjedelmű, (elnevezésük szerint) és melyik borvidékhez tartozik.

Nincs.

6. Van-e községi faiskola, mily terjedelmű?

Nincs.

Be van-e ültetve?

7. Vízrendező és hasznosító társulat. Annak székhelye. Vannak-e vízhasználatok (malom stb. vagy más ármentesítő intézmények és milyen)?

Nincs.

Az illetékes kultur- vagy folyammérnökség székhelye:

Kulturminőség : Péterfalva, 150 km.
Építési : 328
Folyamtervezés : 796

8. Állattenyésztési viszonyok. Állatok száma: a tenyészállatok száma,

158 ló, *378* szarvasmarha,
2669 sertés, *1604* juh

uralkodó tenyésztési irány:

Évelővel fel is tartják, szarvasmarhát bonyolít, sertést és juhokat mesterségesen.

Körállatorvos székhelye és annak távolsága.

A községi orvos Felcsút, 15 km.

Ipar és kereskedelem.

9. A község állandó piaca hol van? (helyben vagy mely községben, milyen távol).

A helyi piac Felcsúton, távolság 12 km. és Tálban 16 km.

Hova gravitál a község?

Felcsúti és Tálai.

Vannak-e a községben vásárok, országos, heti vásárok, hányszor és milyen (kirakó, állatvásár, stb). Kié a vásártartás joga?

Nincs.

Mérték- és hordó-hitelesítő hivatal székhelye:

Péterfalva.

10. A községbeli kereskedések száma és jellege.

Egy malom

Hitel és pénzügyi intézetek száma és alaptőkéje (felsorolva).

Nincs.

Szövetkezetek száma és jellege (névszerint).

Nincs.

Iparosok szakma és foglalkozási ágak szerint.

1 cipész, 1 kőműves, 1 szíjjártó.

Van-e a községben ipartestület?

Nincs.

11. Gyárak, ipartelepek és azok átlagos nagysága (hajtóerő és munkáslétszám szerint felsorolva).

Egy gyár, 6 munkással és 5 hajtóerővel.

Az illetékes iparfelügyelőség székhelye és távolsága:

Péterfalva, 150 km.

Ker. munkásbiztosító pénztár székhelye és távolsága:

Péterfalva, 60 km.

12. Magánkezelésben álló közművek:

Nincs

Közvilágítás, jéggyár stb.

Nincs

13. Bányák száma és jellege.

Nincs

Állandó bányüzem nagysága, hajtóerő és munkáslétszám szerint.

14. Háziipar és annak jellege.

Nincs.

V. Községi vagyon és háztartás.

1. A község tulajdonát képező középületek és helyiségek száma.

A községben 2 irattári helyiséggel, 3 iskola 3 tanteremmel.

Hivatalos célokat szolgáló épületek (jegyzői, orvosi, tanítói lakás: a házak, a lakások és azok lakrészeinek száma).

*1/ A főjegyzői lakás : 7 lakással,
2/ Jegyz. kassza " : 4 " "
3/ Orvosi lak. " " : 4 " "
4/ Tanítói " " : 4 " "*

A körjegyzői, körorvosi lakás, a székhely község vagy a községek közös tulajdona-e (csak székhely községben tölthető ki)?

2. A község tulajdonát alkotó ingatlan vagyon

..... kat. hold szántó és rét, ...
..... legelő, ... kat. hold erdő,
egyéb .....

Mennyit kezel háziilag, haszonbérileg, kishaszonbérletben?

Jegyzők és alkalmazottak földjavadalma (az állások szerint felsorolva). Mily kiterjedésű.

Melyek a lakosság hasznára szolgáló ingatlanok (legelő, erdő, kavics, homokbánya stb.)

Községi közüzemek (a község tulajdonában) világító és vízművek stb.

3. Egyéb vagyon és értékek. Hasznos jogok. Községi takarékpénztár. Községi kocsmá stb.

4. A községre kivetett egyenes adók összege:

Földadó *489.762.000* K - f. Házadó *19.771.000* K
..... f. Ált. kereseti adó *94.994.000* K - f. Társulati adó ..... K - f. Vagyon- és jöv. adó *16.472.000* K ..... f.

5. Fel nem sorolt más községi és közjövődelmek.

VI. Mily feladatok megoldása volna a legszükségesebb a községben?

A község pecsétjének lenyomata:

[Handwritten signature]
Községi (kör) jegyző.